

THÁLIA PARNÓJE VOLTAM – KÁLVÁRIÁS IDŐKBEN*

(Beszélgetés Árkossy Toszó Ilona színművésznővel)

Azok a világot jelentő deszkák! Hittel, hűséggel és tehetséggel szolgálni azt a közösséget, amelyből maga is vétetett – van-e ennél szebb hivatás és méltóbb elégtétel?

Színház és élet – ki kit formál, nemesít ebben a kölcsönviszonyban? Ahhoz nem fér kétség, hogy a színház az élet párlata, tükre, de nem a puszta valóságé, hanem a kellőé, az emberileg-morálisan érvényesé és kívánatosé. A színész estéről-estére egy igazabb, szebb és emberségesebb lehetséges világ képét tárja elénk, mintegy azt sugallva a nézőknek: kövessetek, ha emberhez méltó életre vágytok.

Ennek a nemes gondolatnak és törekvésnek volt szószólója Árkossy Toszó Ilona színművésznő, aki küzdelmektől és drámai pillanatoktól sem mentes művészi életpályájáról vall, megkapó őszinteséggel.

Ízelítőül, íme, néhány cím és (fő)szerep a művésznő gazdag repertoárjából:

J. B. Moliere: Tartuffe; W. Shakespeare: Romeo és Júlia; Molnár Ferenc: Liliom; Euripidész-Sartre: Trójai nők; Örkény István: Tóték; Énekelj, Aranymadár (Irodalmi pódium); Petőfi-emlékműsor (Irodalmi összeállítás); Ady-emlékműsor; D. R. Popescu: Szomorú angyalok; Leonid Zorin: Varsói melódia; Szigligeti, Móricz: A csikós; Bálint Tibor: A sánta angyalok utcája; Szophoklész: Elektra; Euripidész: Iphigénia Auliszban; Arthur Miller: A nép ellensége; Sütő András: Egy lócsiszár virágvasárnapja; Kemény Zsigmond, Csávossy György: Özvegy és leánya; Csiki László: Öreg ház; Örkény István: Kulcskeresők; Szigligeti Ede: Fenn az ernyő nincsen kas; Sütő András: A szúzai mennyegző, stb.

- Kezdjük a legelején!...

A második világháború befejezése előtt születtem Marosvásárhelyen, polgári családban. Hárman voltunk testvérek, én a legkisebb. Szüleink mindent megtettek, hogy gyermekeik tanuljanak és diplomát szerezzenek; bátyám mérnök, nővérem orvos, én színésznő lettem. Édesanyám révén az irodalom és művészet iránti szeretetet, Édesapámtól első sorban a gyakorlati érzéket örököltem, ami egy színpadi ember életében is sok előnnyel jár. Felmenőim között lelkészek, tanárok voltak, vagyis azt mondhatom, olyan környezetben nőttem fel, ahol a családi szeretet, a tisztesség és a becsületesség volt fontos mindenekelőtt. Már egészen kicsi gyermekként különösen vonzott a színpadi szereplés, a cirkusz színes világa, a tánc, a balett, a művészi torna, valamint a szavalás és a vers, ami egyben irányt is szabott életem további alakulásának. Iskolai ünnepeken tanáraink igencsak előszeretettel foglalkoztattak, ami mindig örömet jelentett számomra. Aztán beiratkozhattam a Marosvásárhelyi Balett Iskolába. Életem egyik szép emléke, hogy itt találkoztam Erkel Sarolta nénivel, Erkel Ferenc unokájával, aki korrepetitorként zongorázott nekünk nap mint nap. Örömmel idézem fel azt az időt is, amikor magántanítványa lehettem báró Kemény János feleségének, Augusztá néninek; ő angolra tanított, így gyakran megfordultam barátságos otthonukban. János bácsival, a nevezetes marosvécsi Helikon írói munkaközösség megalapítójával történt beszélgetéseink számomra máig emlékeztetnek.

Marosvásárhely ezekben az években a Magyar Autonóm Tartomány fővárosa volt. Felpezsdülni látszott a kulturális élet, ami számos területen megnyilvánult. A pompás szecessziós épület, a város szimbólumaként számon tartott Kultúrpalota szélesre tárta díszes kapuit a szép magyar szó, a magyar dal, a magyar zene előtt. Létrejött az Új Élet irodalmi

folyóirat szerkesztősége, megalakult a Marosvásárhelyi Filharmónia, Kolozsvárról pedig átköltözött városunkba a Szentgyörgyi István Színművészeti Intézet. Az Állami Székely Színház talán legszebb virágkorát élte ekkor. A helyi Rádió – mindannyiunk öröme – magyar nyelven is kezdett sugározni. Még a repülőtér is ekkor épült fel.

Alig fejeztem be a harmadik elemi osztályt, megalakult az Állami Székely Népi Együttes, és a több mint száztagú Gyerek Együttes, külön zenekarral, külön ének- és tánckarral. Voltaképpen ez lett a nagy társulat pontos mása. Emlékezetes pillanat számomra az is, amikor bekerülhettem ebbe a sikeres tánckarba. De nemcsak engem, hanem minden vásárhelyi gyereket büszkeség töltötte el, ha tagja lehetett a kiváló közösségnek. Persze, ennek feltétele is volt: elsősorban jó tanulónak kellett lenni. Azt mondhatom: profi szinten tanítottak bennünket az olyan kiválóan felkészült szaktanárok, mint Haáz Sándor bácsi, Birtalan József, Székely Dénes. Patronálóink pedig hasonlóképpen neves személyiségek voltak, például a költő Hajdú Zoltán, a drámaíró Sütő András és mások.

E pillanattól kezdve a színpad elválaszthatatlan kelléke lett az életemnek. A sok gyakorlás, fegyelem és csapatmunka meghozta a máig is emlékezetes sikereket, a forró hangulatú előadások feledhetetlen élményét. Nagy elégtételt jelentett, hogy szóló táncosként és konferansziéként is rendszeresen foglalkoztattak. Így nem volt számomra hiú remény, hogy majdan, az érettségi után én is talán bekerülhetek a felnőttek áhított „nagy csapatába”, táncosnőként. Ám tanárainm részéről olyan vélemény is elhangzott, miszerint a táncos pálya rövidségével mindenképpen számolnom kell, ezért azt javasolták: felvételizzek a Színművészetre, és ha az nem sikerül, még mindig tovább táncolhatok. A megmérettetésem pedig sikeres volt. Így első éves lehettem a Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskolán.

Ezzel új szakasz kezdődött el a színpadi karrieremben. Megjegyzem: épp ekkoriban épült fel a Főiskola Stúdió Színháza is, amely varázslatos pillanatokot szerzett nekünk, diákoknak azzal, ahogyan a felgördülő függönyök előtt tanárok és tanítványaik közös fellépését ünnepelhette a lelkes közönség.

- Térjünk vissza egy percre a felvételizéshez. Mit kértek a vizsgán?

Verset, prózát, mesét kellett előadnom, és egy helyzetgyakorlatot improvizálnom. Emlékszem a témára: táviratot kapok, amiben az áll, hogy meghalt édesapám vagy édesanyám. Tekintve, hogy akkor már volt némi színpadi gyakorlatom, tudtam, hogy nem mindent úgy kell a pódiumon leereagálni, ahogy az az életben lenni szokott. Így hát nem sírtam, inkább csak belülről zokogtam, némán meredtem magam elé, és adott pillanatban a papírt kiejtettem a kezemből. A halk döbbenet és a finom arcjáték mindvégig meghatározó elem volt. Ez az egyszerűség a tanárokat, gondolom, megragadhatta. Sikerült is a vizsgám.

- Kik voltak tanáraid? Milyen emlékeket őrzöl róluk?

Igen, a legszebb emlékeket őrzöm róluk és a messze tűnt ifjúkor főiskolai éveiről. Örömmel tölt el, hogy engem még rendezhetett az akkor már idős Kőműves Nagy Lajos, és hogy a méltán nagyra tartott Kovács György érdemes művész (vezető professzorom) osztályába járhattam. Aztán Szabó Lajos drámaíró, az intézet rektora; Erdős Irma színésznő, beszédtechnika tanárnő; Oláh Tibor irodalomtörténész; Égi Gissza mozgásművészet oktató és Csorba András színész voltak azok, akik meghatározó személyiségei voltak egykori intézetünknek. A kemény és tisztességes szakmai munkát megkövetelték tőlünk.

Ám az még számomra is meglepetés volt, hogy már első évesen a „nagy” Kovács Györggyel együtt játszhattam Moliere Tartuffe-jében, ahol Mariannt alakítottam. Ezek után

felgyorsultak körülöttem az események. Hiszen a rádió is egyre gyakrabban foglalkoztatott – különböző felvételekre jártam –, és az Új Élet szerkesztősége által pódiumra állított *Énekelj, Aranymadár* című irodalmi estek állandó szereplője is lettem Illyés Kingával együtt, hogy csak a legfontosabb eseményeket említsem. Különösen jó érzéssel töltött el, amikor megtudtam, hogy a negyedévesek vizsgaelőadásakor színpadra állított darabban is felléphetek. Ebben megformálhattam életem nagy szerepét, minden színész nő igazi álmát, Shakespeare Júliáját, a negyedéves Héjja Sándor oldalán. Mindezek felül, másodévesként, főszerepet kaptam még két nagyszerű Szabó Lajos darabban is, az *Otthon szigetében* és a *Családi fészkekben*, mindkettőt a nagy színház társulatában. Harmadéven pedig, Erdős Irma főszereplése mellett eljátszhattam Euripidész: *A trójai nők*-jében Kasszandrát. Majd negyedévesen újabb szép lírai szereppel ajándékozott meg a sors: én voltam Julika, Molnár Ferenc: *Liliom* című színművében, ahol mások mellett Miske László és Rajhona Ádám voltak a partnereim. Ezek után természetes, hogy az államvizsgát követően (mint Köztársasági-ösztöndíjas), első munkahelyemként a Marosvásárhelyi Állami Székely Színház társulatát választhattam. Ezzel egy időben, az erdélyi színjátszás egyik meghatározó személyisége, Tompa Miklós rendező-igazgató felkért, hogy a Sepsiszentgyörgyi társulatnál bemutatásra kerülő Rómeó és Júliában, vendégszereplőként, vegyek részt. Tehát rövid időn belül másodszor is eljátszhattam Júliát, ezúttal Zsoldos Árpád partnereként. Szerződéselem lejártakor, természetesen ismét visszatértem Marosvásárhelyre, arra a helyre, ahol a társulat mindig is szeretettel vett körül, hiszen már oly régóta ismertek. A nagyszerű művészek társasága lényegében meghatározta művészi fejlődésemet, amire meleg hálával emlékezem. Ők voltak: Borovszky Oszkár, Kőszegi Margit, Kovács György, Erdős Irma, Tanai Bella, Bács Ferenc, Lohinszky Loránd, és mások.

A hatvanas évek, amelyekre ma már többnyire nosztalgiával gondolunk vissza, új fuvallatokat hoztak a kultúra, így a színjátszás világába is. A diktatúra éveit minden tiltás ellenére megteremtettek egy olyan sajátos nyelvezetet, amely alkalmassá vált fontos társadalmi gondolatok közlésére, leleményes mondatok és szavak mélyére ágyazva. Ebbe a vonulatba tartozik egy igen jellemző színmű, Örkény István *Tóték* című tragikomédiája is, ahol estéről estére megcsodálhattam Lohinszky Loránd feledhetetlen örnagy-alakítását, hiszen mellette, Ágika szerepét magam játszhattam el. Jól emlékszem, a bemutatón Örkény is jelen volt. Kovács György parádés rendezése méltó sikert hozott színésznek, szerzőnek egyaránt.

- Hogy kerültél végül a kolozsvári színházhoz?

Megsúgom: Örkény darabjának ebben is volt némi szerepe. Ugyanis javában peregetek már az előadások, amikor egyik vendégszereplésünk alkalmával a „Kincses városban” váratlanul megismerkedtem férjemmel, Árkossy István képzőművésszel, akkoriban az Utunk irodalmi-művészeti hetilap grafikai szerkesztőjével. Kialakult kapcsolatunk hamarosan mindkettőnket döntés elé állított: mármint, hogy közös életünk folytatása melyik városhoz kötődjön? Noha hívták őt az Új Élet folyóirathoz, hozzánk Vásárhelyre, mégis jobbnak láttuk, ha inkább én szerződnék át a nagy múltú Kolozsvári Színházhoz. Köztudott, hogy Kolozsvár mindig is az erdélyi szellemiség fővárosa volt, így bizonyossá lett, hogy helyes döntést hoztunk. Én akkor úgy éreztem – és az események is ezt igazolták –, hogy bár a pályám csúcán voltam, egy színész számára mégis csak bizonytalanok az események – mivelhogy kiszolgáltatott művészetéről beszélünk –, ami lényegében rendező-függő, igazgató-függő, társulat- és műsorpolitika-függő. Abban az időben a Kolozsvári Színház igazgatója Senkálzsky Endre volt (Bandi bácsi ma 99 évesen, Európa legidősebb aktív színésze!), aki örömmel szerződtetett a társulatához, hiszen már előzőleg is jelezte, hogy szívesen fogadna tagjai sorába. Jól ismerte Istvánt és családját is, férjem már korábban is gyakran készített műsorfüzeteket, plakátokat a színháznak, így az sem volt kizárt, hogy esetleg még

díszlettervezői pályára lép. Ám mégis az én szerződéselem volt Bandi bácsi részéről egyike azoknak, amelyet igazgatóként utoljára írt alá, mert hamarosan Bisztrai Máriát nevezték ki helyébe a társulat élére.

- *Hogy illeszkedtél be megváltozott környezetedbe?*

Az új város, az új család, az új színház, az új társulat természetesen lényeges változásokat hozott az életemben. És máris egy újabb próbatétel előtt találtam magam. Horváth Béla rendezésében megkaptam Zorin kétszemélyes színművében, a *Varsói melódiában* Helga szerepét (partnerem Pásztor János volt), amit akkoriban Magyarországon Törőcsik Mari és Sztankay István régóta játszott, nagy sikerrel. Az esemény pikantériája, hogy a darab díszleteinek megtervezésére férjemet, Istvánt kérték fel. Mondanom sem kell, mindkettőnk számára ez nagy megtiszteltetés volt. Megjegyzem, a későbbiekben is gyakran léptem fel a Horváth Béla által rendezett darabokban, aki szép szerepekkel ajándékozott meg. És persze, megszerettem új otthonomat, azt a történelmi környezetet, amivel a hársfavirágos, nagy múltú Farkas utca képe fogadott. Idő közben kollegáimhoz is egyre szorosabb kapcsolat fűzött, barátságok alakultak ki. Bevallom, ma is boldoggá tesz, ha bármelyikükkel találkozhatom. Merthogy örömmel, szeretettel tudunk emlékezni. A jó kapcsolatok kialakításában viszont nem kis szerepe volt Kötő József irodalmi titkárunknak, aki rendszerint a színészek problémáit magáévá tette, igyekezett mindenkit kihúzni a csávából; jó kollegaként bármiben számíthattunk önzetlen segítségére.

Időközben megszületett Zsolt fiunk, aki gyakran volt velem kiszállásainkon, és így a társulat egyik kedvence lett.

A színház épülete, amely a régi Nyári Színkör épületét jelentette, több mint 1500 férőhellyel a szép szó, a szép gondolat fennkölt otthona volt. Többnyire sokszínű előadások kerültek műsorra, így népszínművek, drámák, vígjátékok és változatos irodalmi estek vonzhatták estéről estére a magyar szóra vágyakozó közönséget. Az évek során nagyszerű, elismert rendezőkkel dolgozhattam együtt. Hadd említsem közülük Taub János, Szabó József, Bán Ernő vagy a vendégként rendező Major Tamás, és persze nem utolsó sorban Harag György nevét.

- *Mit jelentett számodra Harag Györggyel dolgozni?*

Harag György személye már önmagában meghatározó jelentőséggel bírt Kolozsvár akkori színjátszásának történetében. Ez volt a pozitív felhangot jelentő, úgynevezett „Harag-korszak”. Ő nemcsak egy kiváló érzékkel megáldott és hallatlanul felkészült rendező volt, hanem széles látókörű vérbeli színész-pedagógus is, aki mindannyiunkat méltányolt és tisztelt. Emberileg megértő, végtelen gyöngédséggel bánt színészeivel, mások véleményét meghallgatta, egyszerűen: kiváló szakmai tekintélynek örvendett körünkben. Ritka ám az ilyen ember. Mindig világos rendezői utasításokat kaptunk tőle; emlékezetes, életre szóló bölcs színész-tanácsokkal ajándékozott meg. Rendezései ünnepet jelentettek, hangos jogos sikereket estéről estére a zsúfolt házak előtt. Nem véletlenül gondolok jó érzéssel azokra a felemelő hangulatú próbákra, amelyek valós alkotói pillanatokot teremtettek még akkor is, ha netán csupán statisztáltunk a készülő darabban. Szívesen idézem fel Antónia nővér szerepét Sütő András: *Egy lócsiszár virágvasárnapja* című darabjában (a kis Henrik szerepét ebben Zsolti fiam játszotta), vagy Szúzia alakját az ugyancsak tőle való *Szúzai menyegző*ből. De további emlékezetes szerepek is köszöntöttek rám Csiki László *Öreg ház* című színművében, vagy Tomcsa Sándor *Műtét*-jében. Boldog voltam, ha feladatokkal bízott meg, instrukciói ma is fülemben csengenek. Harag egyébként rendkívül szemléletesen közölte rendezői utasításait. Például a Tomcsa darabban nekem azt mondta: „Idefigyelj, Ila, szeretnék egy nagyon érdekes

figurát betenni, egy szép, szőke és vékony drámai naivát. Próbáld meg. Instrukcióm a következő: „Úgy kell járnod a színpadon, mint aki tojánhéjon megy”. Ezek után azon töprengtem, mit is jelent az, hogy „tojánhéjon járni”, miképpen lehet egy efféle karaktert megragadni? Ahhoz, hogy valaki tojánhéjon járjon – véltem –, mindenképpen furcsa mozdulatokat kell tennie. Mintha egy kicsit idegbajos, mintha egy kicsit púpos, deformált vagy némileg akár sánta is lenne. No, igen, és arra is megkért, hogy amikor megszólalok, vékony hangon beszéljek... Végül úgy érzem, karakteres figurát hoztam ki a szerepből, mert a kritika is igen jól fogadta, és a közönség nyílt színi tapssal honorálta játékomat.

Összességében elmondhatom: nagyszerű évek voltak ezek, amelyek részben Harag halálával, sajnos, véget is értek. Úgy tűnt, körülöttünk több minden megváltozott. Mintha még a világot jelentő deszkák is sok tekintetben összeszűkültek volna. Az a csodálatos munkalétkör, ami addig az intézményben uralkodott, egy röpké pillanat alatt szertefoszlani látszott... Ezért személyére örökké tisztelettel tekintek vissza. És azt is érzem, hogy hozzám mindig meleg barátsággal viszonyult. Meg is jegyezte egyszer: Ila, neked egy előnyöd és egy hibád van. Előnyöd az, hogy nagyon szereted a családodat, és színésznői hibád az, hogy nagyon szereted a családodat...

És mivel ide kívánczok, ezért hadd említsem még az irodalmi esteket is, a népszerű Euripidész sorozatot, vagy a szabadtéri előadásokat Senkálscy Bandi bácsival, Balogh Évával, Török Katalinnal. Persze még sok kedves név ötlük emlékezetembe. De jó viszonyban voltam én másokkal is, így a balettesekkel, akik szívesen vették, ha próbájuk után öltözőjükbe bekukkantok, és persze a színpadon is megnézem őket. Mert a balett nekem azért mind a mai napig egy szemem előtt lebegő valóságos álom.

- A diktatúra éveiben mások mellett ti is készültetek áttelepülni Magyarországra...

Egy országot elhagyó embernek a lelki állapota nem, hogy nem irigylésre méltó, hanem szerintem egyenesen: szörnyű. Tudtuk, hogy egyféle „nagy ürbe” jövünk. Mert minket ide senki nem hívott. Mi akartunk átjönni. Miután végleg döntöttünk, és feliratkoztunk az ominózus listára, hogy elhagyjuk az országot, felsőbb utasításra máris elkerülhetetlenül mellőzöttnek tekintettek. Ezek után színészi munkámban mindinkább szabadabbá váltam. Fájó és nehéz volt annyi év után egyik napról a másikra színpad nélkül maradni, ezért Salat Lehel kollégámmal és egy kiváló bábszínésszel, Csortán Mártonnal összeállítottuk a Csiribiri című háromszemélyes gyermekműsort, amit délelőttönként, önszántunkból a legkisebb nézőknek adtunk elő. Kezdetben nem túl nagy érdeklődésre számítottunk, ám hamarosan megértük, hogy olykor százötvennél több gyerek szurkolt nekünk a nézőtéren. Az előadás érdekességeként azt azért megemlíteném, hogy – emlékeztető gyanánt – kis üveggolyókat parányi zacskókba kötöttünk, és mindegyik gyerek ajándékként hazavihetett ezekből egy-egy varázslatos gömböcskét. Megtörtént: azzal hívták fel telefonon a színházat késő este, hogy a gyermek nem akar semmiképpen elaludni, mert valahogyan nem jutott neki a sejtelmes üveggolyóból. Ez persze azért történhetett így, mert még ezt a csöppnyi, bagatell ajándékot is igen körülményes volt a színháznak azokban az inséges időkben beszerezni. Közben napról napra azt figyeltem: meddig látható még a Csiribiri kifüggesztett plakátja, mert ez azt jelentette: még lehet játszani, még mindig nincs útlevel. Aztán egy nap eltűnt a hirdető tábláról. Tudtam, most már eljött az idő: mennünk kell...

- Azt szokták mondani: színház az egész világ... Te hogy élted meg ezt itt, Magyarországon, mi számodra ennek a gondolatnak a valóságtartalma?

A beilleszkedés nehézségei ellenére, forogni látszott a mókuserék. Máris szerepet ígértek Páskándi Géza *A költő visszatér* című rockoperájában, olyannyira, hogy a Teleki

Blanka alakját Géza a darabban egyenesen nekem írta. Ám mire szerződéskötésre került volna a sor, a szerző bosszúságára a rendező ezt a szerepet váratlanul másnak adta, engem pedig kevésbé jelentős feladattal bízott meg.

Az induló események sorában hadd mondjam el azt is, hogy közben a színészszakszervezet ajánlatot tett a Népszínházhoz kezdetként két előadásra, mivel az a színésznő, akire a szerepet elsősorban kiosztották, váratlanul megbetegedett. Tehát máris be kellett „ugranom” Csukás István *Ágacska* című zenés darabjába. Ám nem kis meglepetésemre, ott egy olyan világ várt, ami előttem eladdig ismeretlen volt. Rendező sehol, a nézőtérén többnyire csak a technikai munkások és asszisztensek fontoskodtak. Szöveggel nem kaptam, senki nem tájékoztatott semmiről, hogy egyáltalán mit is kell tennem. A barátságatlan fogadtatás – bevallom – rosszul esett, elgondolkodtatott. Végre az egyik kolléga – jóérzésű ember –, látva lehetetlen helyzetemet, így szólt: „Gyere, megmutatom az előadás videofelvételét, nézd meg, hogy legalább hozzávetőleges képet alkothass róla”, majd megszerezte nekem a szöveggel is. Köztudott, ilyenkor a „beugrónak” se éjjele, se nappala nincs, egyetlen cél: megmenteni az előadást. Másnap bementem a megtanult szöveggel. És persze, gond nélkül nemcsak a két előadást játszottam végig, hanem az egész hosszú turnét is.

Ezek után kecsesítő ajánlatot kaptam Tímár Béla rendezőtől, hogy a Madách Színházhoz szerződtetne. A „nagy lehetőség”, bevallom, nem egy álmatlan éjszakát okozott: ismét döntenem kellett. Hiszen tudtam, itt többnyire egy éves szerződéseket kötnek a színészekkel, aminek megújítása kérdéses, és ha netán megy a rendező, akár mehetnek vele a kiválasztottjai is. Valójában nem egyéb ez, mint délibábos vándorút, színházak és városok között. Egykor Kolozsváron, ahol Thália papnője voltam inséges időkben, mégis olyan otthont teremthetünk, ahol engem kerestek meg a megbízások, ámde most úgy tűnt, itt nekem kellene futnom az újabb és újabb feladatok után. Így talán érthető: erős bizonytalanság és kiszolgáltatottság-érzés kerített hatalmába; egy igencsak kiszámíthatatlan jövő árnya vetült elém. Az érvényesülésért vívott küzdelem pedig, úgy véltem, igen sok energiámat felőrölte volna, s mindezt szeretteim, családom rovására. Egyébként közismert, hogy akár még egy parádés színészpálya sem kizárólag a zeniten tündököl évtizedeken át, hiszen ebben a különleges világban sem mindig zsákkal mérik a sikereket; van, akiknek előbb, másoknak később hozza el a fátum az oly áhított, megérdemelt elismerést. Én akkor úgy éreztem, megnyugvással és elégtétellel tekinthetek vissza az egykori szép esztendőkre, az egykor megformált emlékezetes szerepeimre. S ha ma erre a választás előtti pillanatra gondolok, visszacseng fülemben, hogy igen, talán mégiscsak Harag Györgynek volt igaza... Hisz nekem valóban a család az, ami mindenekelőtt áll. Új otthont kellett alapítanunk, miközben azt éreztem, igen nehezen tudnék beilleszkedni ebbe a számomra szokatlanul hűvös művészvilágba. Nos, emiatt vállaltam, hogy végleg elköszönök a színpad annyi éven át örömet jelentő, bűvös rivalda fényétől. Hisz végül is: miért ne érezhetném jól magam ebben az általam választott, új szerepkörben is? Hiszen épp te magad idézted, hogy: „színház az egész világ...”

Lejegyezte ANISZI KÁLMÁN

**Megjelent a budapesti KAPU folyóirat 2012/11-12. számában, és Aniszi Kálmán: CSILLAGÖSVÉNYEKEN (Életutak a változó időben) című interjú kötetében, 2015-ben, a Székely Ház Alapítvány kiadásában.*